

Veelgestelde vragen over de zorg aan Oekraïense zwangeren en hun baby's

OPVANG

Welke status en rechten hebben Oekraïense vluchtelingen in Nederland?

Vluchtelingen uit Oekraïne vallen onder speciale regels (de Tijdelijke Beschermingsrichtlijn). Ze hebben recht op opvang, werk, zorg en kinderen op onderwijs.

Meer informatie:

- [Opvang vluchtelingen uit Oekraïne](#) (Rijksoverheid)
- [Infosheet Oekraïense vluchtelingen](#) (Pharos)
- [Refugeehulp](#) (VluchtelingenWerk)
- [Zorgverzekeringslijn](#) - Oekraïens, Nederlands, Engels (Rijksoverheid)
- Alle Oekraïense vluchtelingen moeten zich [melden bij de gemeente](#) (basisregistratie personen).

Een klein aantal Oekraïense vluchtelingen wordt opgevangen door het COA. Voor zwangeren en baby's die worden opgevangen door het COA, zie:

- Informatie over [medische zorg voor asielzoekers](#) van COA
- [Ketenrichtlijn geboortezorg asielzoekers met bijlagen](#)

Informatie voor de zwangere

Over de vergoeding van medische zorg: [zorgverzekeringslijn.nl](#) (in het Oekraïens).

ZORGKOSTEN

Hoe kan ik zorgkosten declareren?

Declaratie van zorgkosten voor vluchtelingen die op worden gevangen door gemeenten en in gastgezinnen loopt via het CAK.

Om de verleende zorg vergoed te krijgen meld je deze eerst bij GGD GHOR Nederland via het [Meldpunt Onverzekerden Zorg](#). GGD GHOR Nederland behandelt nu ook declaraties die niet binnen 7 dagen gemeld zijn bij GGD GHOR Nederland. De melding is 30 kalenderdagen geldig vanaf de eerste zorgdatum. Daarom willen wij wel vragen om zorg zo snel mogelijk te melden, het liefst binnen 30 dagen.

Meer informatie: [Vergoeding medische zorg aan onverzekerde Oekraïense vluchtelingen](#) (CAK)

Uitzondering hierop zijn:

- Oekraïners die werk hebben, zij moeten een [zorgverzekering afsluiten](#).
- Oekraïners die onder verantwoordelijkheid van het COA vallen. Zij vallen onder de Regeling Medische Zorg Asielzoekers ([RMA](#)).

Informatie voor de zwangere

Over de vergoeding van medische zorg: zorgverzekeringslijn.nl (in het Oekraïens).

Bij het CAK moet ik elke 30 dagen een nieuwe melding doen. Kan dat niet anders?

Binnen de regeling geldt dat als de zorgvraag langer duurt dan 30 dagen er opnieuw een melding gedaan moet worden. Een zwangerschap duurt per definitie langer en vraagt dus een aantal herhaaldelijke meldingen met onnodige administratieve lasten. CPZ en beroepsorganisaties hebben er bij het ministerie op aangedrongen de administratielast te verminderen, maar de regeling is nog niet aangepast. Op deze site houden we u op de hoogte van aanpassingen.

BEGELEIDING TIJDENS ZWANGERSCHAP

Hoe komt de zwangere bij mij terecht?

De zwangere kan rechtstreeks of op advies van GGD of huisarts contact met u opnemen.

Kan ik zorg verlenen volgens de zorgstandaard?

Ja, u kunt de zorg verlenen zoals u die gewend bent. De zorg voor vluchtelingen brengt wel een aantal extra uitdagingen met zich mee op het vlak van communicatie, verschillen tussen de geboortezorg in Nederland en die in het thuisland en het declareren van kosten. In deze veelgestelde vragen vindt u daar een aantal handvatten voor.

Hoe en naar wie kan ik de zwangere verwijzen bij algemene gezondheidsproblemen?

U kunt de zwangere verwijzen naar de huisarts. Voor Oekraïners die bij particulieren worden opgevangen wordt de huisarts van het gastgezin gevraagd de huisartsenzorg te bieden. Voor Oekraïners die in de gemeentelijke opvang verblijven, worden lokaal afspraken gemaakt met de huisartsenpraktijk en de huisartsenpost. De huisarts verwijst eventueel door naar een specialist.

Bij ernstige pijn aan tanden of kiezen en kauwklachten kan de zwangere terecht bij een tandarts.

Bij een levensbedreigende situatie bel 112.

Informatie voor de zwangere

Over wat de zwangere kan doen wanneer zij zorg nodig heeft: [zorgverzekeringslijn](http://zorgverzekeringslijn.nl) (in het Oekraïens).

Hoe regel ik de overdracht als de zwangere verhuist?

We horen dat Oekraïense zwangeren ook binnen Nederland vaak verhuizen. Benadruk in het contact met de zwangere dat het belangrijk is dat ze u informeert als ze verhuist en geef uw gegevens mee zodat de nieuwe zorgverlener contact met u kan opnemen voor overdracht.

Vaak verhuizen kan veel stress opleveren bij zwangeren, na 34 weken zwangerschap is het niet verstandig. U kunt er bij de gemeentelijke opvang op aandringen hier rekening mee te houden, vooral bij een hoog risico zwangere.

Met welke verschillen in de geboortezorg in Oekraïne en Nederland moet ik rekening houden?

In Oekraïne krijgt een zwangere vrouw vaker controles, zijn de controles in het ziekenhuis, vraagt ze wel eens om een second opinion bij een andere geboortezorgverlener en komt een geplande keizersnede vaker voor. In de Oekraïense professionele richtlijn is verzoek van de moeder geen indicatie voor een keizersnede.

Oekraïense zwangeren zijn niet bekend met de thuisbevalling zoals we die in Nederland kennen, en zijn niet of minder bekend met verloskundigen. Kraamzorg zoals in Nederland bestaat, is er niet in Oekraïne.

U kunt vluchtelingen helpen hun weg te vinden in de Nederlandse gezondheidszorg door de verschillen te bespreken en uit te leggen hoe de geboortezorg in Nederland werkt. In het [webinar Trauma informed care voor hulpverleners](#) vertellen Oekraïense zorgverleners over verschillen in de zorg voor kinderen en zwangeren.

Informatie voor de zwangere

Over de geboortezorg: [vijf animaties](#) (in het Engels en Pools).

Welke screeningen kan ik aanbieden en wie betaalt dat?

U kunt de zwangere de gebruikelijke screeningen aanbieden.

De kosten voor de NIPT moet de Oekraïense zwangere net als de Nederlandse zwangere zelf betalen, voor de andere standaard testen en screeningen hoeft de zwangere niet te betalen.

Informatie voor de zwangere

- [Folder 13 wekenecho en 20 wekenecho](#) (in het Engels en Pools).
- [De folder over de NIPT](#) (in het Engels en Pools).
- Eenvoudige informatie over het bloedonderzoek in [een strip](#) (alleen in het Nederlands).

Wat kan ik doen voor een Oekraïense zwangere die onbedoeld of ongewenst zwanger is?

De webpagina's [Wat te doen bij onbedoelde zwangerschap](#) en [abortus](#) op de website www.zanzu.nl van Rutgers kunnen u helpen bij het gesprek. De informatie is beschikbaar in het Russisch en Engels, zowel geschreven als gesproken.

Schakel bij een (vermoeden van) ongewenste zwangerschap een professionele tolk in.

Voor Oekraïense zwangeren met een zorgverzekering worden de kosten voor een abortus op de gebruikelijke wijze vergoed. Voor vrouwen zonder zorgverzekering is er geen financiële regeling. Abortusklinieken zijn mogelijk bereid om een abortus gratis uit te laten voeren.

Informatie voor de zwangere

[Wat te doen bij onbedoelde zwangerschap](#) en [abortus](#) en [folder van FIOM](#) (in het Engels).

Wat kan ik doen als ik een vermoeden heb van mensenhandel of seksuele uitbuiting?

In Nederland verstaan we onder mensenhandel het werven, vervoeren, overbrengen, opnemen of huisvesten van een persoon, met gebruik van dwang (in brede zin) en met het doel die persoon uit te buiten. De (beoogde) uitbuiting is de kern van mensenhandel.

Over het signaleren en melden van mensenhandel vindt u meer op de pagina's [signaleren](#) en [melden](#) van mensenhandel van de overheid.

BEVALLING

Is er een belinstructie voor vluchtelingen uit Oekraïne?

VSV Amsterdam Oost heeft bel-instructie kaarten ontwikkeld voor kwetsbare zwangeren voor de zwangerschap, de bevalling en het kraambed. De kaarten zijn er in het Nederlands, Engels, Arabisch en Turks en bevatten informatieve plaatjes. Ze zijn te downloaden van [Kennisnet geboortezorg](#).

De kaarten worden vertaald in het Oekraïens. Zodra deze beschikbaar zijn nemen we ze hier op.

Waar kan de zwangere bevallen en moet zij eigen bijdrage risico betalen voor ziekenhuisbevalling?

De bevalling kan voor alle Oekraïense zwangeren op basis van sociale indicatie plaatsvinden in het ziekenhuis. Met deze indicatie hoeft de zwangere geen eigen risico te betalen.

Welke informatie kan ik meegeven?

[Jouw bevalling: hoe bereid je je voor](#), Engels, Pools en 10 andere talen (KNOV)

[Jouw bevalling: hoe ga je om met de pijn](#), Engels, Pools en 4 andere talen (KNOV)

Hoe is het vervoer naar het ziekenhuis geregeld?

Alleen bij spoed wordt vervoer per ambulance vergoed. Afspraken over vervoer en kosten daarvan worden verder lokaal gemaakt.

Moeten de ouders aangifte van geboorte doen bij de gemeente?

Ja, op de gebruikelijke wijze binnen 3 dagen na de geboorte.

KRAAMTIJD

Worden de kosten voor het kraampakket vergoed?

De kosten voor een kraampakket worden niet vergoed door het CAK.

Worden de kosten voor de kraamzorg vergoed?

Ja, de kraamzorg kan de volledige kosten declareren bij het CAK.

Psychische gezondheid

Postpartum depressie komt bij vluchtelingen vaker voor. Post-traumatische stressyndroom klachten kunnen binnen een maand na de traumatische gebeurtenis voorkomen, maar soms pas na een aantal jaren na het trauma. Het is belangrijk om een luisterend oor te bieden.

U kunt gebruik maken van de [Checklist vroegsignalering kraamtijd](#).

Als er meer psychosociale ondersteuning nodig is, kunt u contact zoeken met ARQ, wereldpsychologen.nl of met Samo Pomi (deze site is ook beschikbaar in het Oekraïens). Er zijn psychologen verbonden aan deze netwerken die Oekraïens spreken.

Hielprik

De thuiszorg, de GGD of de verloskundige voert zoals gebruikelijk een paar dagen na de geboorte de hielprik uit.

Informatie voor de zwangere

Hielprik voor de baby in een beeldverhaal (in het [Oekraïens](#), [Russisch](#) en verschillende [andere talen](#)).

Hoe is de jeugdgezondheidszorg voor Oekraïners geregeld?

De JGZ probeert de gevluchte kinderen zo snel mogelijk in beeld te hebben en zet in op screening op lichamelijk, cognitief en psychosociaal gebied. JGZ geeft vaccinaties volgens het Rijksvaccinatieprogramma, voert neonatale screenings uit (hielprik en gehoorscreening), volgt de groei, de gezondheid en ontwikkeling van vluchtelingenkinderen tot 18 jaar. Oekraïners in Nederland kunnen kosteloos van de jeugdgezondheidszorg gebruikmaken.

Meer informatie: [Jeugdgezondheidszorg voor Oekraïense vluchtelingenouder\(s\) met kinderen en de alleenstaande minderjarigen](#) (AJN Jeugdartsen)

Informatie voor de ouders

[Beschrijving jeugdgezondheidszorg voor ouders](#) (in het Oekraïens).

Wordt er in Oekraïne seksuele voorlichting en informatie over anticonceptie gegeven?

In Oekraïne wordt nauwelijks seksuele voorlichting gegeven en het gebruik van anticonceptie is lager dan in Nederland. Vooral onder jongeren is het gebruik van anticonceptie en condooms laag. In Oekraïne kan men anticonceptiemiddelen zonder recept van de arts bij de apotheek halen. Voorlichting over goed gebruik van de anticonceptiemiddelen ontbreekt vaak.

Informatie voor de zwangere of ouders

Op de website www.zanzu.nl van Rutgers onder de kopjes [gezinsplanning](#) en [anticonceptie](#) (in het Russisch en Engels).

COMMUNICATIE

Hoe kunnen we met elkaar communiceren?

- Spreek zo veel mogelijk in heldere, eenvoudige zinnen, zo nodig ondersteund met plaatjes.
- Vraag de zwangere om in eigen woorden te vertellen wat jullie hebben besproken. Hierna kun je, indien nodig, bijstellen of aanvullen. Belangrijk is hierbij om de vraag bij jezelf te houden. Je zegt: 'Ik wil graag weten of ik het goed heb uitgelegd'. Op de website van expertisecentrum Pharos vind je meer over deze [terugvraagmethode](#).
- Schakel een professionele tolk in. In ieder geval bij de intake, wanneer het onderwerp van gesprek gevoelig of taboe is, bij complexe zorg of wanneer er een ingrijpende keuze moet worden gemaakt (informed consent).
- Veel Oekraïners spreken ook Russisch, sommigen ook Pools. Vraag of een tolk in deze taal ook kan.
- Laat nooit een minderjarige vertalen, zie: [Dit is een kind en geen tolk](#).
- Voor meer informatie over waarom, wanneer en hoe je met een tolk werkt: www.zoschakeltueentolkin.nl/tolk-voor-geboortezorg.

Wie betaalt het inschakelen van een professionele tolk en hoe vind ik een tolk?

Ziekenhuizen en zorgorganisaties hebben veelal een interne regeling voor het inschakelen van tolken. In die regeling vindt u hoe u een tolk kunt inschakelen.

De overheid werkt aan een landelijke financieringsregeling voor tolken voor de zorg aan Oekraïners. Zodra die er is plaatsen we daarover informatie.

Tot die regeling er is, moet u de kosten voor het inschakelen van een tolk zelf bekostigen. U bent dan vrij om zelf te kiezen hoe u een tolk inschakelt. Dat kan via een intermediair of rechtstreeks via het [register](#) van beëdigde tolken en vertalers. Vraag om een tolk op het hoogste niveau, C1.

Waar moet ik op letten als een naaste vertaalt?

Houd er rekening mee dat de naaste vaak maar een deel vertaalt van wat er wordt gezegd en daarbij ook fouten maakt, dat de zwangere door de aanwezigheid van de naaste bepaalde dingen niet zal vertellen (seksueel geweld, psychische klachten) en dat naasten soms andere vragen en wensen hebben dan de zwangere.

Vraag de naaste om zoveel mogelijk letterlijk te vertalen. Laat nooit een minderjarige vertalen, zie: [Dit is een kind en geen tolk](#).

Kan ik gebruik maken van vertaalapparaten en apps?

Er is nog geen richtlijn of handreiking voor het gebruik van vertaalapparaten of apps in de zorg.

Advies van experts:

- Wees terughoudend met het gebruik van vertaalapparaten en apps voor (para-)medische gesprekken.
- Voor gesprekken met medische termen, gesprekken over gevoelige onderwerpen en bij belangrijke keuzes zijn vertaalapparaten en apps te onbetrouwbaar. In minder vaak voorkomende talen zoals Oekraïens zijn de vertalingen ook nog eens minder betrouwbaar dan in het Engels.
- Noem en vermeld in verband met privacy geen persoonsgegevens.
- Gebruik je ze toch? Dubbelcheck door terugvragen en terugvertalen of jullie elkaar goed hebben begrepen.

GEZONDHEIDSPROBLEMEN EN -RISICO'S

PSYCHE

Moet ik ervan uitgaan dat de zwangere psychische hulp nodig heeft?

Lang niet alle vluchtelingen hebben direct psychische hulp nodig na traumatische ervaringen. Maar veel mensen hebben natuurlijk wél te maken met veel stress en zorgen. Zij lopen een verhoogd risico om klachten te krijgen, zoals angst, depressie, slecht slapen. Vroege signalering van psychische klachten is van belang voor de gezondheid van moeder en kind.

Meer informatie:

- [Zorg en ondersteuning voor Oekraïense vluchtelingen](#) (Pharos)
- [Webinar Trauma informed care voor hulpverleners](#) (met accent op ouderschap en zwangerschap, IMH Nederland en Vakblad Vroeg)
- [Hoe help ik een vluchteling?](#) (tips voor de eerstelijns aan de hand van casuïstiek, Pharos)

Wat kan ik doen bij psychische klachten, zoals stress, angst of depressie?

Om mogelijke klachten bespreekbaar te maken kunt u gebruik maken van de folder '[Als je stress hebt, veel denkt en slecht slaapt...](#)', vertaald in het Oekraïens. Ook kunt u de problemen bespreekbaar maken en de ernst van de problematiek in kaart brengen met bijvoorbeeld de [Protect vragenlijst](#). Als de problematiek ernstig is, kunt u de zwangere adviseren naar de huisarts te gaan.

Seksueel geweld

Als de zwangere seksueel geweld heeft ondergaan, bijvoorbeeld tijdens de vlucht, is verwijzing naar een [Centrum Seksueel Geweld](#) van belang.

INFECTIEZIEKTEN

Welke infectieziekten komen in Oekraïne voor?

In Oekraïne komen soms infectieziekten voor die in Nederland bijna niet meer voorkomen; zoals polio, mazelen, en rodehond. Oekraïne behoort tot de landen met de laagste vaccinatiegraad tegen infectieziekten in Europa. De kans dat deze ziekteverwekkers vanuit Oekraïne naar Nederland komen is echter klein. Door de relatief hoge vaccinatiegraad voor infectieziekten in Nederland, is het risico op verdere verspreiding van deze ziekten onder de Nederlandse bevolking gering.

Zie ook de RIVM-webpagina voor vrijwilligers en gastgezinnen [Opvang vluchtelingen Oekraïne en infectieziekten](#) en als u verdiepende informatie wilt [de handreiking](#) voor de infectieziektebestrijding en ketenpartners.

Informatie voor de zwangere

[De folder 'Ik ben zwanger. Wat kan ik doen om geen infecties te krijgen?'](#) (in het Engels).

Worden vluchtelingen uit Oekraïne gecontroleerd op COVID-19 en tuberculose?

Nee, vluchtelingen uit Oekraïne hoeven geen COVID-19 test te doen bij binnenkomst in Nederland. Volgens de richtlijnen voor tuberculose hoeven zij ook niet gescreend te worden op tuberculose als zij in Nederland aankomen. Als vluchtelingen ziek worden, is het belangrijk dat zij naar een dokter gaan. Artsen in Nederland zijn alert op infectieziekten bij vluchtelingen.

Nee, het risico op tuberculose onder de Oekraïense vluchtelingen is klein. Dit komt onder meer omdat er op dit moment vooral vrouwen met kinderen naar Nederland komen en zij hebben een lager risico op tuberculose.

COVID-19

De vaccinatiegraad voor COVID-19 is in Oekraïne veel lager dan in Nederland. Oekraïense vluchtelingen hebben recht op gratis vaccinatie, booster en testen. Zwangeren hebben meer risico om ernstig ziek te worden van COVID-19 (en zwangerschapscomplicaties te ontwikkelen). Hierdoor hebben zij meer kans om in het ziekenhuis of op de intensive care terecht te komen. Vaccinatie tijdens de zwangerschap is veilig, effectief en voor zwangeren van groot belang.

Het RIVM adviseert om zwangeren uit Oekraïne extra te motiveren om zich te laten vaccineren.

Informatie voor de zwangere

Over [testen en vaccineren](#): [Pharos.nl](#) (Pharos, in het Oekraïens, Russisch en 12 andere talen).

Over [zwangerschap en COVID-19](#) (RIVM, in het Engels)

TUBERCULOSE

Het risico op tuberculose onder de Oekraïense vluchtelingen is klein. Dit komt onder meer omdat er op dit moment vooral vrouwen met kinderen naar Nederland komen en zij hebben een lager risico op tuberculose. Tuberculose komt in Oekraïne wel iets meer voor dan in Nederland. Net als bij de andere infectieziekten is het daarom belangrijk om alert te zijn op klachten die kunnen passen bij tuberculose zoals: hoestklachten die langer dan 2 weken aanhouden al dan niet in combinatie met gewichtsverlies, nachtzweeten en koorts.

Informatie voor de zwangere

Folders over [vaccineren, testen en behandelen](#) van (latente) tuberculose (RIVM, Engels, Pools en andere talen)

Komen Oekraïense zwangeren in aanmerking voor de kinkhoestvaccinatie?

Ja, de 22 wekenprik kan net als bij andere zwangeren spoedig na de termijn van 22 weken, in ieder geval na het maken van de 20 wekenecho, bij de Jeugdgezondheidszorg worden gegeven. Later geven is niet wenselijk, maar wel mogelijk tot het einde van de zwangerschap. De vaccinatie is gratis.

Informatie voor de zwangere

Over de kinkhoestvaccinatie: [Folder 22 wekenprik](#) (in het Engels).

Wat kan ik doen bij bloed- en seksueel overdraagbare infectieziekten?

In Oekraïne komen bloed- en seksueel overdraagbare infectieziekten veel vaker voor dan in Nederland. HIV komt in Oekraïne het meest voor bij heteroseksuele mannen en vrouwen.

Bij een positieve test kunt u de zwangere op de gebruikelijke manier verwijzen naar de huisarts of de SOA-poli van de GGD.

Informatie voor de zwangere

Over SOA en HIV: informatie van [Soa Aids Nederland.nl](#) (in het Oekraïens). Er is een [zelfhulpgroep](#) voor Oekraïners met HIV in Nederland.

Over dragerschap hepatitis B: [De folder 'U bent drager van het hepatitis B virus, wat betekent dit?'](#) (in het Engels).

Worden vluchtelingen uit Oekraïne gescreend op MRSA?

Nee, het is niet nodig alle vluchtelingen uit Oekraïne op MRSA (Meticilline-resistente Staphylococcus aureus) te testen. Wanneer iemand uit het buitenland in een Nederlands ziekenhuis wordt opgenomen, wordt hij/zij getest en worden zo nodig maatregelen genomen om verspreiding van MRSA te voorkomen. Deze procedure geldt ook voor vluchtelingen uit Oekraïne.

